

POSTANOWIENIE

27 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Beata Janiszewska

na posiedzeniu niejawnym 27 czerwca 2023 r. w Warszawie,
w sprawie z powództwa Ł.S.
przeciwko P. spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Ł. S.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
z 30 listopada 2021 r., I ACa 51/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
 - 2. przyznaje i nakazuje wypłacić ze środków Skarbu Państwa -
Sądu Apelacyjnego w Szczecinie na rzecz radcy prawnego C.W.
kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów
nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu powodowi Ł.S.
w postępowaniu kasacyjnym.**
- (J.T.)

UZASADNIENIE

Powód Ł.S. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie oddalającego apelację skarżącego w sprawie o zapłatę przeciwko P. S.A. w W.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jako pierwszą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego.

Podniósł, że dotyczy ono „zasady stosowania art. 59 k.p.c. w przypadku gdy występowanie pełnomocnika procesowego w sprawie nie jest w stanie zapewnić stronie procesu w pełni możliwości obrony jej praw wobec pozostawania przez stronę w stanie wyłączającym możliwość świadomego i swobodnego powzięcia decyzji również w zakresie poddania się określonym czynnościom procesowym, w tym przypadku badania przez biegłych określonych specjalizacji, co skutkuje nieważnością postępowania w sytuacji, gdy Sąd orzekający nie zawiadomi prokuratora o zaistniałych wątpliwościach” (pisownia oraz interpunkcja oryginalne).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa przywołanie przyczyny kasacyjnej unormowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga poprawnego zidentyfikowania problemu, w tym odniesienia go do konkretnych przepisów. Konieczne jest także przedstawienie argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen danego zagadnienia (postanowienie SN z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01). Istotność problemu prawnego wyraża się w tym, że ma on znaczenie precedensowe dla rozstrzygania podobnych spraw lub rozwoju jurysprudencji (postanowienie SN z 23 marca 2012 r., I CSK 496/11). Obowiązkiem wnoszącego skargę jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie SN z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14).

Tylko we wskazanych wyżej okolicznościach może być realizowana publicznoprawna funkcja skargi kasacyjnej. Jednocześnie przedstawiony Sądowi Najwyższemu problem musi mieć konkretny związek z rozstrzygnięciem danej sprawy, to jest z zarzutami skargi oraz podstawą prawną i faktyczną zaskarżonego wyroku (postanowienie SN z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13). Przyjęcie skargi do rozpoznania ma bowiem na celu zarówno realizację interesu publicznego, jak i ochronę praw prywatnych. Zagadnienie prawne powinno mieć więc taki wymiar problemowy, aby udzielona przez Sąd odpowiedź miała znaczenie dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej wniesionej w sprawie, w której pytanie zostało zadane, a jednocześnie – dzięki uniwersalnemu ujęciu – odpowiedź ta uzyskiwała walor aplikacyjny w rozstrzyganiu innych spraw.

Przytoczony na wstępie wywód nie spełnia opisanych wyżej wymagań, wobec czego nie można było przyjąć, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Skarżący wskazał jedynie, nadto niezupełnie jasno, jaka kwestia budzi jego wątpliwości. Można bowiem domyślać się, że pytanie, które w ocenie powoda wymaga udzielenia odpowiedzi przez Sąd Najwyższy, dotyczy tego, czy sąd ma obowiązek zawiadomić prokuratora o wątpliwościach co do stanu psychicznego strony postępowania, gdy działania tej strony (odmowa poddaniu się badaniom) są tego rodzaju, że – mimo korzystania przez nią z pomocy pełnomocnika – może nie być wyeliminowane zagrożenie pozbawienia tej strony możliwości obrony jej praw.

Skarżący nie wyjaśnił jednak, dlaczego opisana przez niego kwestia stanowi istotny, poważny problem prawny. Nie przedstawił w tym celu żadnej argumentacji, ograniczając się do hasłowego wskazania, iż „zupełnie odmienna jest sytuacja strony, która de facto została pozbawiona w sposób niezawiniony przez siebie przedmiotowego dowodu, który jako kluczowy powinien znaleźć się w materiale dowodowym”. Niezależnie od powyższych uwag należy dodać, że w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie odniesiono się do rzeczywistego stanowiska Sądu drugiej instancji, poprzestając na jedynie częściowym opisie stanu sprawy i pomijając argumentację wyjaśniającą osnowy zaskarżonego wyroku. Tymczasem Sąd Apelacyjny obszernie i wyczerpująco wyjaśnił przyczyny stanowiska, że w sprawie nie zachodziły podstawy do zastosowania art. 59 k.p.c. Podniósł przy tym, że nawet ewentualne złożenie przez prokuratora wniosku o ubezwłasnowolnienie powoda i orzeczenie takiego ubezwłasnowolnienia nie sprawiłoby, że skarżący poddałby się badaniu przez biegłego, który miałby ocenić, czy dolegliwości psychiczne powoda pozostają w związku z doznanym przez niego w przeszłości urazem. Tak sformułowane zagadnienie prawne – niezależnie od braku cech rzeczywistego problemu – nie pozostaje więc w związku ze sprawą.

Jako drugą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał nieważność postępowania. Miała ona wystąpić z uwagi na pozbawienie powoda możliwości obrony jego praw przez niezawiadomienie prokuratora o postępowaniu (w trybie art. 59 k.p.c.) w celu „wyeliminowania powstałej w

procesie przeszkody w przeprowadzeniu kluczowego dla sprawy dowodu z opinii biegłych określonych specjalizacji”. Przytoczone tu stanowisko obejmuje całość argumentacji skarżącego w przedmiocie wystąpienia omawianej przyczyny kasacyjnej.

Zawarcie przesłanki nieważności postępowania w art. 398⁹ § 1 k.p.c. wynika z konieczności możliwie każdorazowego eliminowania uchybień procesowych o najdonioślejszym charakterze. Stosownie do art. 398¹³ § 1 k.p.c. nieważność postępowania należy brać pod uwagę z urzędu, co oznacza, że uwzględnienie skargi jest możliwe niezależnie od tego, czy skarżący sformułował stosowny zarzut naruszenia określonego przepisu postępowania. Do uwzględnienia skargi nie jest także konieczne wykazanie możliwości wpływu tego uchybienia na wynik sprawy (postanowienie SN z 17 grudnia 2002 r., III CZP 72/02). Przyczyna kasacyjna z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. dotyczy przy tym wyłącznie postępowania przed sądem drugiej instancji. Możliwość zbadania ważności postępowania pierwszoinstancyjnego powstaje dopiero w razie postawienie odpowiedniego zarzutu (postanowienie SN z 13 września 2012 r., V CSK 384/11), przy czym sformułowanie takiej podstawy kasacyjnej nie oznacza automatycznie, że skarga może zostać przyjęta do rozpoznania zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. Kontrolą kasacyjną objęte jest bowiem postępowanie przed sądem drugiej instancji, a zatem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę do rozpoznania wtedy, gdy to właśnie ono dotknięte jest tego rodzaju wadą.

Ocena sprawy nie prowadzi do wniosku, by postępowanie przed Sądem drugiej instancji dotknięte było nieważnością. Podnoszona przez skarżącego argumentacja, dotycząca nieprzeprowadzenia dowodu z opinii biegłego, odnosi się w istocie do postępowania przed Sądem Okręgowym. Niezależnie od tego wypada zauważyć, że Sąd drugiej instancji obszernie wyjaśnił, dlaczego zastosowanie w niniejszej sprawie – w której powód reprezentowany był przez zawodowego pełnomocnika – art. 59 k.p.c. zasadniczo nie zmieniłoby sytuacji.

Jako trzecią przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał oczywistą zasadność skargi. Stan ten miałyby, zdaniem powoda, zachodzić „z uwagi na popełnione w przedmiotowym postępowaniu uchybienia procesowe,

które doprowadziły do nieprawidłowego zgromadzenia materiału dowodowego poprzez nieprzeprowadzenie skutecznie dowodu kluczowego tj. dowodu z opinii biegłych określonych specjalności”.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie* sprzeczności przyjętej przez Sąd drugiej instancji wykładni lub zastosowania prawa z brzmieniem przepisów lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji prawa. Wnoszący skargę powinien więc zawrzeć w uzasadnieniu wniosku wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się "oczywista zasadność" skargi i przedstawić odpowiednie argumenty (postanowienie SN z 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Oczywista wadliwość kwestionowanego orzeczenia musi występować w ramach podstaw skargi (postanowienie SN z 20 grudnia 2001 r., III CKN 557/01).

Do przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie wskazanej przyczyny kasacyjnej nie jest wystarczające samo kwalifikowane naruszenie prawa przez Sąd drugiej instancji. W art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. mowa bowiem o oczywistej zasadności skargi, a nie o trafności zarzutu. Przytoczone przez skarżącego okoliczności powinny zatem jednoznacznie wskazywać na to, że w zasadniczym postępowaniu skarga kasacyjna zostanie rozstrzygnięta na korzyść strony, która ją wniosła (postanowienie SN z 10 maja 2019 r., I CSK 768/18).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie odpowiada opisanym wyżej wymaganiom. Skarżący ograniczył się do wyrażenia nieumotywowanej opinii, że naruszenia przepisów postępowania świadczą o oczywistej zasadności skargi. Nie wiadomo jednak, które przepisy miałyby zostać naruszone, dlaczego ich naruszenie jest oczywiste i na czym polega ich oczywisty wpływ na wynik postępowania, skutkujący wnioskiem o oczywistej konieczności uchylenia lub zmiany zaskarżonego wyroku.

Na marginesie należy przypomnieć, że połączenie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. z przesłanką oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy dotyczą one odmiennych podstaw kasacyjnych. Dana kwestia nie może bowiem stanowić istotnego zagadnienia prawnego i jednocześnie nie pozostawiać żadnych wątpliwości co do jej prawidłowego

rozstrzygnięcia (postanowienie SN z 9 stycznia 2012 r., III UK 60/11). Tymczasem skarżący z jednej strony twierdził, że kwestie związane z nieprzeprowadzeniem w sprawie dowodu z opinii biegłego stanowią kanwę istotnego zagadnienia prawnego, a z drugiej – że świadczą one o oczywistej zasadności skargi.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że z motywów skargi kasacyjnej nie wynika, by zachodziły przyczyny określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania. O wynagrodzeniu pełnomocnika reprezentującego skarżącego z urzędu orzeczono na podstawie § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, stosując te przepisy w drodze analogii (zob. postanowienie SN z 27 kwietnia 2023 r., I CSK 3767/22).

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

(J.T.)

[f.n]